

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 10.

V Ljubljani, 15. maja 1878.

Tečaj XVIII.

Premišljevanje o izgovarjanji in pisavi v posameznih slučajih.

Slovenci svojim vasem in tergom radi dajejo imena onih svetnikov ali svetnic, kateremu ali kateri je dotična cirkev posvečena. In to nij nič kaj nenavadnega; to se nahaja tudi pri družih národih.

Pač pa se mi zdi raba tega imena neukretna in nepravilna; slovniško — pravilno se menda taka imena le redko kje rabijo. Pridevnik „svet“ se navadno namestuje z latinsko besedo „sanct“, katera se je pod našim jezikom v „šent“ preustrojila. Vzemimo n. pr., da je v velikem oltarji sv. (svet) Jur; ondošnjemu kraju, vasi ali tergu se potem reče: Šentjur = Št. Jur = št. Jur, Šenčur ali celo Čenčur (pri onem sv. Jurji pri Kranji se navadno rabita zadnja dva izraza). V nekaterih krajih se rabi tudi množina Šentjurje; „Pod Šentjurje je šel na semenj i. t. d.“ „Pri sv. Jurji“ — ta izrazec se le redko rabi v pisavi; v vsakdanjem govorjenji pa menda nikoli. Pa bi se tudi prav neukretno slišalo n. pr. Kam greš? Grem v svet Jur, ali grem v svetega Jurja, ali grem k svetemu Jurji (u), ako grem n. pr. le k čevljarji ali sploh v kako hišo v tistej vasi, ali tistem tergu. Ali pa na vprašanje: Kje stanuješ? Stanujem v svetem Jurji, ali stanujem pri svetem Jurji, če n. pr. stanujem pri kakem gostilničarji. Sploh je to nekako neprijetno slišati za naše uho.

Kar je pa še naj bolj čudno, je to, da se oni svetnik ne imenuje „svet“, ampak ravno nasprotno. Kakor znano, pomeni beseda „šent“, zlodi, vrag, škrat, hudič. Beseda „šent“ se rabi mej Slovenci kot kletvina. Toraj se izgovori ravno nasprotno temu, kar se izgovoriti hoče — kakor Bileam, ki je hotel zaklinjati, a je nehote blagoslavljal. Posebno

čudno pa je še ondi, kjer se rabita obadva pridevnika „svet“ in „šent“ n. pr. Svet-šent-Janž; in to se kaj pogosto sliši; znana mi je tudi molitvica, v katerej se nahajajo te besede.

Pri nekaterih se pa „svet“ spreminja ali namestuje sè „šen“ n. pr. Šenkлавž; pri drugih je še bolj okrajšano v „Š“ n. pr. „V Šmihelu“.

Tako je tudi z imeni, ki pomenijo svetnice. N. pr. v Šmarji = v Šent-Mariji = v Sanct-Mariji; na Šmarni gori = na Šent-Marijni gori = na Sanct-Marijni gori. — Praznik svete Marije = Sanct-Marija = Šent-Marija in to skerčeno: Šmarn (veliki Šmarn, mali Šmarn).

Kako naj se toraj takšna imena pišejo? Kako nam je v šoli podučevati, da bi pisali vsi enako, in da bi bilo prav? Posebno težavno je na več razrednej šoli, če eden zaverže, kar je prejšnji učil.

„Blagoroden“.

Beseda „blagoroden“ se meni tudi tako malo dopada, da, ako bi po moje bilo, naj bi se ji med Slovenci oni pomen, v katerem se zdaj navadno rabi, popolnoma odvzel.

Slovincu večinoma rabijo besede, katere to, kar imajo pomeniti, tudi zaznamujejo, pojem značijo. — Berž ko ne, je „blagoroden, blagorodni“ pri nas v raba prišlo po nemškem „wohlgeboren“. In če bi bilo „blagorodni“ enacega pomena z „wohlgeboren“, tak se dostokrat piše na pisma, v pisma in drugod — prava ironija. Marsikateri, ki je zdaj gospod, imeniten gospod ali gospa, se je v raztergani bajtici na slami rodil — a se zdaj vendar dá nazivat „blagorodni, visoko blagorodni, vaše blagorodje in vedi si, kako še vse“. Kaj nij to smešno?

Kdor pa je tudi blagega, blaženega ali celo žlahtnega rodú ali kar ima ta prilastek vse zaznamovati, temu vsaj nij v nobeno zaslugo, to si nij on pridobil; kaj more on zato, če je blagega ali pa — tatinskega rodú? Meni se oni pridevniki, ki zaznamujejo lastnosti, katere si je dočičnik sam, po svojem prizadevanji pošteno pridobil, zdé veliko pripravejši in slovenskemu značaju primernejši. N. pr. Častiti, poštovan, cenjeni, čislani, blagi, marljivi in ti v svojem pomenu zvišani z besedicami: pre — mnogo — jako — vele — i. t. d.; tudi zaslužni, zaslužn (zaslužen-a, o ali doslužen-a, o menda ne bo prav).

Vresnici pa blagoroden ne pomeni nemškemu enako wohlgeboren; ako bi se posledni pomen hotel zaznamovati, trebalo bi reči: blagorojeni, kar nam pa niti v pismu, niti v besedi ne rabi.

Blagoroden bi se toraj imenoval oni, ki kaj blagega rodi, morda v raztegnjenem pomenu — idejo, misel, ali pa ki mnogo blagega čini. Če bi se beseda blagoroden v tem pomenu jemala in rabila, bi ne bila votla „frazza“; a dvomim, da se kje jemlje v tem smislu. Pa če bi se tudi hotela ta lastnost zaznamovati z besedo blagorodni, pisala bi se menda — redkejše!

V. Jarc.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(2. del.)

10.

Gräfe pravi: „Le po omiki postane človek svoboden“. Tako pravijo pa tudi drugi pedagogi. Tudi Rousseau, ki hoče svojega gojenca na prav natorni način odgojiti, vendar ne more kaj, da bi ga malo ne omikal, ako ravno je tudi njegov ideal človek, ki živi prost v divjini brez hlač, brez suknje in brez žepne rute. To je človeku posebno v sedanjih okoliščinah jako potrebno, da zna brati, pisati, da nosi hlače, in da ima žepno ruto. Kaj bi se zgodilo s takim, ki bi hodil brez hlač po omikani Evropi!

Sedanja javna otroška odgoja, t. j. šolska daje otroku v marsičem mnogo prostosti. Šola naj bi bila njegov paradiž, v nji naj bi se v njegovo glavo vlivale perve kali učenosti in omike. Njegovo bivanje v šoli naj bi se mu storilo, kolikor mogoče prijetno. On naj bi le odpiral usta, in že bi mu ferčale pečene kokoši v nja. Na mladino in na šole gleda zdaj vse. Zraven tega pa še pride, da nekteri pisatelji toliko govore o ljudski omiki, in žalibog, toliko nepotrebnega. Omika je v zadnjih letih napredovala toliko, da zna nekaj več ljudi pisati in brati, ali množe se pa tudi suroveži in hudodelci. To nam kaže statistika zadnjih štirih let, t. j. leta 1874., 1875., 1876. in 1877., v katerih je bilo v Avstriji 423 hudodelcev k smerti obsojenih. 423 ljudi, to je pač ogromna množica. Osem teh hudodelcev je bilo v resnici usmerteni, drugi so bili pa pomiloščeni. Ali to število kaže, koliko omike je med ljudstvom.

Naj se mi ugovarja, da je ljudska omika še mlada, da se je še le v zadnjih letih jelo gledati na izobraževanje nižjega ljudstva i. t. d. Dobro, to je res. Ali zato pa ni treba tako preslavljati one idealne ljudske omike. Vspehi jo morajo hvaliti, in dokler ne bo mogoče pokazati dobrih vspehov te omike, do tedaj je vsa slava ljudske omike ničevna. Nasprotno je res, da so ravno mladi ljudje in med temi jih mnogo, ki so še v otročjih letih polni hudobij in zlobe. Jaz ne dolžim šole, da nič ne stori zoper to. Oj, šola stori, kar le more in smé. To je pa ravno velika napaka, da mora storiti le toliko, kar smé. Ko bi bila šola svobodnejša, bi bili vspehi njeni vsi drugi. Ali njen uspeh ji je odmejil oni novi humanizem. Šola naj bo otrokov paradiž, ali učiteljev pekel. Na eni strani preobširna svoboda, na drugi pa strašna ostrost. Če otroka pokvari kdo drugi, ali če se ne napije takoj omike iz korca; kdo je kriv? Učitelj, kdo pa drugi. — Učitelju je natanko odmerjeno, koliko mora tega ali onega predmeta vzeti, celó število mu je povedano, koliko otrok mora spustiti v viši razred. Zraven tega pa pridejo na-

sprotniki šole. Med temi so v prvi versti stariši, ki morajo pošiljati otroke v šolo; drugič pa oni „afterpedagogi“, ki menijo, da so pedagoško modrost pili iz čebra. Šola mora vstreči tedaj prvič postavi, drugič pa starišem in „afterpedagogom“. Ti poslednji so najhujši, njih se je treba ogibati s senenim vozom. Oni sami ne vedó, kaj hočejo, ali hočejo vendar nekaj, t. j. hočejo vzeti učitelju vse spoštovanje.

Učitelj bi ne smel tako omejen biti v šoli, in stariši bi ga morali podpirati. Jaz vem iz lastne skušnje, da so otroci tacih starišev, ki se brigajo za šolo, in ki jo podpirajo po svoji moči, da so taki otroci ubogljivi in pridni in nikdar ne surovi. Tem se tudi lahko prorokuje, da ne bodo enkrat med onimi 423, ki so bili v zadnjih štirih letih obsojeni na smert.

Kdo je svoboden na zemlji? — Nihče. — In ker ni nihče, čemu so po pedagogikah ona poglavja, kako naj se odgojuje človek za svobodo? — Ljudje so že taki, da imajo tacega najraje, ki na vse njihove misli in besede kar prikima. Čemú je treba sedaj človeku svobodnemu biti v mislih, ako vidi, da se bolje godi onim, ki niso svobodni. Zdaj se je treba le podvreči človeku, ter pustiti misliti in govoriti drugim. Zato pa je tudi tacih, ki prikimajo na vse, kar reko drugi, sedaj neizmerno veliko. To so tako imenovani „kimalci“. Oni so ljudje, ki nimajo nobene lastne misli, in če jo imajo, pa mislijo, da ni dobra, in drugič jim je pa tudi za kruh, kateri bi po tej „lastni misli znali izgubiti“. To naj bi se pisalo po pedagoških knjigah, kako naj se odgojajo „kimalci“. Odgojiti se mora človek tako, da se mu bi enkrat dobro godilo, in komu se pač bolje godi, kot ravno tacim „kimalcem?“

Dolžnost starišev je, odgojevati svoje otroke. Kako pa odgojajo jih ti? S sladkorjem in medom, ali pa s pelinom in kisom. To ste edini metodi domače odgoje. Oni jih ali preveč ljubijo, ali preveč sovražijo. Ako jih ljubijo preveč, jim dadó tudi vse, kar le hočejo otroci, imajo potrpeljenje z njihovimi napakami in še goje te napake. Dveletni otrok, ki v šali vdari svojo mater, jo bode enkrat tepel v resnici. Se pa li ne pusti vdariti vsaka mati od svojega dveletnega otroka? Seveda, to je še ne boli. Ali ko postane otrok star tri leta, jo vdari že lahko malo bolj, in ko je štiri leta star, pa še huje, in tako vedno huje, da jo vdari enkrat prav hudo. In matere se smeja, ako jih vdari v šali dveletni otrok, ter mu še nastavljajo lice, da jih vdari še enkrat. Jokale naj bi se raje pri vdarcu svojega dveletnega otroka, ter ga vdarile nazaj. Ne le mater bo tolkel tak otrok, ampak tolkel bo tudi druge, ki se niso nikdar pregrešili nad njim. Ja poglejmo tacega otroka! Kako mu dé dobro, ako je prav terdo vdaril svojo mater! Kako dopadljivo se smehlja. Ali ne tiči v njem cela roparska zver, ki le čaka, da bode odverгла enkrat otroške hlačiče ali kikeljco in bo jela prostovoljno tepsti druge.

Zdaj je edina mati njegov plen, ali kmalu pridejo drugi. Mačka se prištevava roparskim živalim. Stara mačka lovi miši in podgane. Mlade pa, ki še ne morejo tega, pa love klopčič iz cunj, ter se vadijo, da bodo enkrat lovile tudi miši in podgane.

Da se otroci malo zabavajo, jih vodijo sem ter tje stariši tudi v gostilnice. Tam pijo ž njimi ono zlato kapljico, ki je za starost mleko, ali za mladost strup. Oni menijo skazati otroku s tem kako dobroto, ako mu dajó piti vina. Ali ne čutijo, kako ostrupé s tem njegovo telo. Pa ne samo to. Tudi njegovo dušo ostrupé. Ko imajo stariši malo vinskega duha v čepinji, se jim odprè serce, jezik jim teče urno, in kaj se vsega ne pomenijo pri polnem litru z znanci! Otroci jih pa poslušajo pazljivo in slišijo marsikaj, ter se tudi naučé marsikaj. In ko so sami, se pogovarjajo tudi o tem, kaj so slišali, — in hočejo tudi poskusiti to, kar so slišali. Saj oče dela tudi kaj tacega, si mislijo, zakaj bi tudi mi ne? — In če tudi zvedó kaj tacega stariši o njih, kaj storé? Nič, ampak pravijo: I, saj tudi mi nismo bili nič bolji, ko smo bili mladi! — Ravno zato, ker vi niste bili dobri v mladosti, ravno zato glejte, da popravite svoje pregreške na otrocih. Ali bi ne bila zdrava palica za take stariše? —

Stariši, ki ljubijo preveč otroke, jim tudi ne odrekó nobene želje in prošnje. Svobodno puste otroku zapovedovati, in stariši le ubogajo. Taki otroci so seveda verli svobodnjaki: njegove misli so čisto svobodne, svobodne tudi besede in povelja, in prosto njihovo ravnanje. Tak otrok sme pobiti v jezi najlepšo posodo, in stariši ga tolažijo tako lepo: „Glej Anže, tega pa ne smeš storiti“, in če otrok še enkrat vdari po kaki posodi, mu reko: „Oj, ti si pa hud! Glej, glej, kako močan si!“ — Oj neumnost! Človek, ki je vse življenje slaboten, celo življenje navezan na druge, ta človek naj bi bil močan v mladosti?

In kaj bo iz tacega otroka? Ko bi divji Indijanci odgojali tako svoje otroke, bi imelo že to nekaj pomena. Indijanu je lastnina cela natora. Če na nji kaj pokonča ali uniči, no to že ni kaj posebno hudega. Saj tudi civiliziran človek pokonča iz dobrega namena marsikaj na nji. Ali celo divji Indijani mu ne pusté tega. Pri njih je otrok, otrok, ki mora še le postati mož, da bo smel storiti kaj tacega, kar stori mož. Pri nas je pa ravno narobe: otroci smejo, stareji pa ne.

Drug način odgojevanja je pri nas: s pelinom in kisom. To je pa ono odgoja, pri kateri gospodari le palica. To orodje je seveda prav dobro, ali samo brez meda in sladkorja ni za nič. Kakor ne sme odgojitelj pustiti gospodariti otroku, tako ne sme tudi on samo gospodariti nad njim. Tepsti je že prav, ali samo tepsti, ni zdravo. Otroci, ktere je odgojila samo palica, so veliki ubožčeki, pravi bojazljivci, telesni in dušni sluznji, ki imajo vso robo v sebi, da postanejo enkrat tako imeno-

vani „kimalci“ in hinavci. „Kimalec“ je smešen, ali hinavec je ostuden. Hinavec je zvnaj jagnje, znotraj pa volk. Hinavec se plazi po kolenih pred človekom, ali ko mu pride za herbet, ga razterga. Imamo jih mnogo, mnogo hinavcev v našem svobodnem času, v katerem se sme (?) vsakdo pokazati, kakšen je. — Oj, sme se, ali ta „sme“ je tacega pomena, kakor „ne sme se“. Kaj pravi tirolski državni poslanec Greuter? — „Pfui!“ — Fej te bodi!

Kaj je storiti? Treba je pri odgoji mešati med in sladkor s pelinom in kisom, t. j. treba je združevati ljubezen z ostrostjo. Da se zamore to zgoditi, zato je skerbela že narava, ki je dala otroku očeta in mater. Oče naj skerbi, da materina ljubezen ne pomehča in ne razvadi otroka, mati naj pa gleda na to, da otrok ne občuti preživo očetove ostrosti. Kakor različna sta si v spolu oče in mati, tako različna sta si v ravnanji. Ali pri vsem tem nista namenjena delovati vsak za se, ampak v zvezi med seboj skerbeti za razvoj svojega otroka. Očetu se ni treba pobabiti, materi pa ne podeščiti. Kjer ostane oče oče in mati mati, tam ima odgoja lep vspeh. Otrok tako odgojevan je človek, usmiljen, pravičen, resnicoljuben, ali tudi oster, kjer je treba. Lep izgled je kaj lepega in častitega, žalibog, da imamo tudi slabe izgleds. Žalibog pa tudi, da imajo slabi izgledi večji vpliv, kot dobri.

Tako smo pregledali seveda le v nekterih slučajih domačo odgojo, in sicer pri ljudeh, ki niso ravno prebogati, pa tudi ne preubogi. Odgojo siromašnih otrok sem opisal že lani v drugem pogovoru, in odgojo bogatinov v tretjem. Zato mi ostaja sedaj še šolska in državna odgoja, o kateri hočem spregovoriti malo v naslednjih pogovorih. (Dalej prih.)

P o ž e n č a n.

Kakor o imenih „Ljubljana — Laibach“, tako je l. 1854 v zgodovinskih pismih razodeval svoje misli „O imenu Krajna, po latinski Carnia“ št. 35. 36; „O imenu Koroško in Gorotan“ št. 37, ter v zvezi s temi pismi priobčil št. 38: „Odlomek krajnsko-slovenske povestnice“. — L. 1857 je nadaljeval svoje zgodovinske preiskave in št. 50 — 52 popisal: „Preseljevanje sarmatskih Limigantov“. K temu članku spiše nekatere opazke Davorin Terstenjak št. 58 — 61, ali št. 65 — 67 dá mu Poženčan koj odgovor, in gledé na nekatere Terstenjakove in Hicingerjeve razprave pové št. 79 tudi on svoje dotično mnenje v sestavku: „Krajna, Krajnsko, Krajnjsko; nikdar pa ne Kransko ali pa celo Kranja“. Spoznal pa je že l. 1854 na pr.: „Ta moj sestavek bravši si utegne kdo misliti, da semtertje nekoliko drugače govorim, kot sem pred nekaj časom

govoril. To je tudi res. Ko po tmi tavamo, se večkrat udarimo, vendar se ravno po tem marsikaj naučimo. Errando discimus“. In l. 1857 str. 266 pravi: „Spoznam, da sem bil pred nekaj časom v mnogih rečeh v zmoti, pa po važnih dokazih sem se preučil. Marsiktero povestniško ali etimologiško zmoto sem pa tudi v „Novicah“ bral, ki je bilo z rokami ošlati, da ni res. Toda o tacih rečeh utegnem še ob priložnosti ktero reči“. —

Preselivši se s Sel nad Kamnikom v Predoslje, v novi službi ves v novih opravilih, ni sicer utegnil mnogo delovati slovstveno; vendar — da tudi tedaj ni jenjal popevati, spričuje njegova l. 1855 št. 31 v Novicah natisnjena pesem: „Rodetovi sinovi“, kjer se kaže v razgledu, koliki križ je prepir otrok pogosto v rodbini bogatih staršev. V št. 40 sebe in rojake svoje vnema na pr.:

Radi pojimo!

Kjer večno	Na polji	U hiši	Nedolžen
Je srečno	U doli	Naj sliši	Pobožen
In sveto nebó,	Škerjanček žgoli,	Mladine se glas,	U petji živi.
Tam hoče	Kjer h petji	Prepeva	Kdor tuta
Bog Oče,	Uneti	Prideva	In muta,
Da angel' pojó.	Človeka želí.	Naj sivček svoj bas.	Ga prida nič ni.

Planina	Pri tičih	V sladkosti	Neslani
Se zgrinja	Po gričih	Britkosti	Zuzdani,
U tičjemu zbor',	Zapojmo glasno;	Zapojmo enó;	Le ti naj molcé;
U travi	Okoli	Saj tudi	Saj šoga
Napravi	Po polji	Labudi	Uboga
Jo murenčev kor.	Pa ravno takó.	U petji merjó.	Med slavce negré!

V št. 49 žigec v razgovoru pod naslovom: „Slavček po zimi“ z ozirom na druge tiče oponaša, da — mojster petja — molčí; slavec pa mu odgovarja, da slavno pevati začne, kedar mu dojdejo časi zlati. — L. 1856 se str. 20 že v tretje natisnjena bere Poženčanova: „Pesem starega Kranjca“ zapisana izmed ljudstva — v dokaz, kako popolnoma lastna — narodna mu je postala. „Čigava je, ne vém; precej stara je gotovo“ — opominja ondi pisatelj Borovčan. — Dokaj napredka se čuti v Ravnikarjevih pesmih l. 1857 bodisi v reči notranji bodisi v vnanji obliki. Tedaj se je opeval — sromak tužen — brez tolažbe — št. 43 v pesmici „Terpin“ in v njej iskajoč utehe kliče na zadnje:

Premilo strune se glasite,
Da stopijo solze v oči;
Če tla so tudi skalovite,
Jih rosa včasih ohladi!

Po narodni pesmi kranjski od sprelepe Indije in po nerodni marsikteri poskušnji mladinski je pomenljiva in razun tega tudi v obliki umetna št. 55 natisnjena Poženčanova:

Indijar.

Indijar še mlad na reko gré;
V zlato pogorje, tje čez morje
Prot' Indji vleče ga sercé.
Oj tam on blodi, kodar hodi,
Da ko železo zlat cené.

Nek star mornar mu popreti:
„Moj ljubi! v zmami se predrami!
Morjem in rekam upat' ni.
Železo z zlati tik menjati!
In Indja, Indja, kje leži!“ —

„Si golobradec! rêči daj:
Da to je spanja prazna sanja;
Kje najdel boš na svetu raj?
Najgorša gora, upa zora,
Delo je in domači kraj.“

„Kdo, sivec! méni se s tebo?
Dežela zlata, vsa bogata
Je Indja, tice ji pojo.
Kar domovina naša nima,
Se tamkaj še zastonj dobó“.

Mladenči dejo: Prav je ta!
No Bog pomози! srečno vozi!
S teboj iti tud' nam veljá.
V Indjo zlato, vso bogato!
Kaj počeli bi domá? —

Že ž njimi reka dolj hiti.
So vsi kermili, se lovili,
Pa voda svoje le stori.
Leté ko tice čez kernice,
U glavi se jim svet verti.

V sovodnje staje si želé
Tje, kjer se reka v morje stéka,
Se oni vstaviti dihté.
Ko ven stopili, so pustili
Indjarja, ladjo in vodé.

Indjar li dalje se peljá.
Vihar ga skriva, borja zmiva,
V tamnoti blisk mu lesketá.
In ladja kresne, se razčesne,
Na kleč jo morje zadegá.

Vihar potihne tretji dan.
Sirotek lazi, milo pazi,
Je li še kaj pomoči za-nj?
Ribarji v sili ga dobili.
Tako jim pravi zdaj skesán:

Kdor siti svoje si željé
Iskaje raja, zlat'ga kraja,
Z glavo on buta ob stené.
V neumno glavo vtepa pravo,
Ko dalj ne smé, nazaj ne vé.

Prav rado taka se zgodi,
Da kdor verjame, vse prevzame,
Od kdar nobene skušnje ni;
Se pregleda, mu preseda,
Molitve kozje se uči.

Ginljiva je št. 62 priobčena: „Žalosten starček“; za prejšnjo in tedanjo dobo značajna, za prihodnjo pa celó preroška ali prerokvanjska je št. 74. 75 natisnjena: „Svetega Mihela vaga“. Po znani Prešernovi kaže se tu žalostni svetov stan. Rafael bi rad pomagal bolnemu svetu, ali z ozirom na preveliko spačenost si skoro ne upa. Gospod Bog velí torej Mihaelu na boj zoper Luciferja, kaže na Petrov rimski stol, na Marijo brezmadežno spočeto, na mučence in vojščake svete; a od vage sv. Mihela satan smuk:

Oberne se na vrat na nos,
Gre k svojim, ter jim pravi:
Zdaj vojska bo, in kdor je kos,
Naj se za-njo pripravi.

Junaki moji! drag je čas,
Evropo obhodite;
Da grom ne bo prezgodaj vaš,
Se varno še prikríte.

Ti, Mamon! kamorkoli greš,
Le dobro se poprimi.
Ti, Belcebub! da me umeš,
Ti hodi proti Rimi.

Na nemško stran jez poletim,
Dežele bom nadražil,
Da narod bode vlado Rim
Kot pajka zlo sovražil.

Na boj pripravljena stoji
 Presneta vojska una;
 Pa saj smo perloviti mi,
 Le tiho, buzakljuna!

Več let se vé peklenski roj
 Mihelu prikrivati,
 Našuntal je ljudi na boj
 Med sabo se končvati.

Bog svoje ljudstvo je podperl
 U prid katoliške vére
 Na hčer sionsko se ozerl,
 Jo rešil iz pripére.

Vojšaki Božji so z vojsko
 Peklenškeke podili;
 Kervavo pomirit' zemljo,
 So šuntarje strebili.

Pa satan miroval ne bo,
 Si še katero speti;
 S tovarši se inkognito
 Napravil je po sveti.

V popotni list si dal imé,
 On pravi, da je „Šega“,
 In Mamon si „Previden“ dé,
 Popotva zraven njega.

Peklenski vodja Belcebub,
 Kaj zmislil si je hudi?
 On pravi, da je „Miloljub“,
 Pa je slepar med ljudi.

„Nedolžen sem“ dé Asmodej; —
 Povsod ga je zadosti,
 V samotah, družbah in naprej,
 Posebno pri mladosti.

Tako zdaj satan moti svet
 In bo ga dalje motil.
 Dobiček mora on imet' ?
 Zastonj se ni napotil.

Naravoznanstvo v ljudski šoli.

VI. Težkota.

Privlačna moč ali težnost zemlje privlača vsa telesa na njeno poveršino, ako ima pa zemlja kako spoko ali lukinjo toraj privlača njena težnost telo celo do dna, ako tega nič ne zaderžuje. Ako denemo bukve na roko, tedaj brani in zaderžuje ta bukve, da ne slede sili težnosti do poveršja zemlje, in na roki pa občutimo čin te moči. To pa izvira od tod, ker moramo od mišic v naših rokah malo porabiti v to, da je deržimo. Ravno to se godi, ako nesemo posodo z vodo. Ta potegljaj kakega telesa proti zemlji zovemo težkoto. Težkota telesa je toraj po težnosti zemlje narejeni potegljaj tistega telesa proti zemlji. Po velikosti tega poteggljeja je potem naša razsodba o težkoti teles tudi različna. Lahka imenujemo ona telesa, pri katerih je potegljaj proti zemlji le slab in majhen; težka pa zovemo ona telesa, pri katerih je potegljaj proti zemlji močan in velik. Težkota se pri visečih telesih razodeva po poteggljeju, pri ležečih pa po pritiskanju. Učinek bukev na roko, ktera jih derži, imenujemo pritiskovanje. Beseda „pritiskovanje“ pomeni sploh delovanje ali učinek, ktero kako poteggljeju težnosti podložno telo na podlago učinja ali dela, ktera ga zaderžuje, slediti temu poteggljeju. Pritiskanje kakega telesa na njegovo podlago imenujemo njegovo težkoto ali težo njegovo. Teža kakega telesa je toraj pritiskovanje njegovo na podlago.

Ako je podlaga terda, toraj pritiskajoče telo na njej nikakoršne spremembe ne nareja, ako je pa ona mehka, potlej pa ona v njo utisek naredi. Položi n. pr. žlico na mizo; — potem jo pa deni na kako žoličasto tvarino; tukaj zapazimo utisek na njej.

Poiščimo nekatere prikazni, ktere se pokažejo po pritiskanju teles! — Take so n. pr.: Velik kamen zasadi se v zemljo; težki valjarji razdrobe gruče zemlje; težki vozovi razdrobé in starejo na cesti nasuto kamenje; za ljudmi in živalimi vidimo stopinje v mehki zemlji; zglavje v postelji se potlači; kerhka in razlomljiva telesa dado se z lahka razdrobiti; hiše in druge stavbe se včasih pogreznejo i. t. d.

Težkota teles je pa zelo različna; krogla od puške je n. pr. lažja, kakor krogla topova, in poleno je tudi laže, kakor pa celi štor. Od kod izvira toraj ta razloček? — Od množice tvarnih delkov; kajti kolikor več delkov, toliko več tvarine ima tudi telo, in toliko večja je potem tudi njegova težkota. Zato pravimo: Težkota raste s snovjo. Tvarino ali težo dveh teles moremo pa tudi primerjati. Priprava za primerjenje teže dveh teles zovemo tehtno ali vago. Tehtnica ima na obeh straneh na koncu enakoramna voda, na vsakemu je skledica. Ako ostaneta v ravnotežji, potem sti težkoti obeh teles enaki, ter ostaneti v vodoravni legi. Ako denemo n. pr. na vsako stran v skledico utež ene kile, stojita tudi še oba voda vodoravno, in mi se zopet prepričamo, da je teža v eni skledici ravno taka, kakor v drugi; teža obeh teles je toraj enaka. — Ako hočemo tedaj težo kakega telesa ali tvarine določiti, toraj jo položimo v eno dveh skledic, v drugo pa ravno toliko teles, katerih težkota pa je nam znana, in sicer toliko, da pripravimo vodo v vodoravno lego. (Da je pri tem tudi treba na stanje jezika pri tehtnici paziti, je menda otrokom že znano, in ker gre pri tem poduku bolj za tehtanje kakor tehtnico, toraj zadostuje tukaj kratek pogovor o tehtnici.) Rabo tehtnice v to, da zvemo težkoto kakega telesa, imenujemo vaganje; telesa pa, katerih teža nam je že znana, ali tiste edinice tvarin, ktere imajo in po raznih deželah rabijo za vaganje ali tehtanje; t. j. da z njimi tvarine teles primerjajo in izrajujejo, imenujejo pa sploh uteži.

Kadar vagamo ali tehtamo, narejamo neko primerjevanje. Kaj primerjamo? — (Pri tehtovanji primerjamo pritiskovanje tehtajoče snovi s pritiskanjem utežij.) Ako denemo n. pr. v skledico utež 1 kgr., v drugo pa vodo, in ste potem obe skledici vodoravno, toraj se prepričamo, da je teža tvarine v drugi skledici tudi 1 kgr. težka. V tem slučaju je toraj pritiskovanje utežij pritiskovanju tehtajoče tvarine enako; ako denemo pa manj težke uteži, je pa tudi pritiskovanje utežij manjši od pritiskovanja tehtajoče tvarine. Če pa denemo utež večji teže kot 1 kgr., je pa pritiskovanje uteži večji, kakor ono od tvarine. Kadar pri tehtovanju na ta način dva telesa primerjamo, gledamo navadno na to, da se pre-

pričamo, v čem sta si razločna in v čem pa enaka. Pri tehtanju primerjamo toraj telesa gledé njih težkote.

Železna utež 1 kgr., katero rabimo, da zvemo težo kosca mehkega lesa, ni tako velika, kakor je kos lesa 1 kgr. Imenujte še več drugih teles, ktera so pri enaki teži večji od uteži 1 kgr.! — Iz tega tudi sklepamo: Telesa enake težnosti, morejo biti razne velikosti. — Sodite sedaj sami, ali je to resnično: „Telesa enake velikosti morejo biti razne težkote!“ — Dokažite to s zgledom! — (Krogla za puško je težja, kakor ravno tako velika lesena krogla, i. t. d.) — Z rabo utežij moremo torej težkoto kakega telesa brezozirno na njegovo velikost ali prostornino (volumen) določiti; moremo pa tudi paziti na telesnino prostornost, ter iskati, koliko tehta ena sama reč, ktera je ravno tako velika, kakor utež, s katero tehtamo. Po prodajalnicah se vedno ozir jemlje le na težkoto blaga, a ne ozirajo se na velikost telesnin. Imenujemo, neoziraje se na prostornino kakega telesa po utežih najdeno težkoto, njegovo nasebno težkoto.

Ako pa damo nasproti tehtajočemu telesu tisto prostornost, katero ima n. pr. rudninska utež, toraj pa najdemo razloček težkote med obema tvarinama. Pri tem naredimo neko primerjevanje in zvemo, koliko več ali manj tehta telo, kakor enako veliko telo od druge tvarine. Ako primerjamo n. pr. košček mehkega lesa od velikosti 1 kgr. z utežijo iz rudnine enake težkote, toraj vidimo, da je les dosti laže od uteži. Poiščemo nasebno težkoto tega koščeka lesa s pomočjo majhnih rudninskih utežij, toraj najdemo, da n. pr. le $\frac{1}{2}$ kgr. tehta, in tako smo najdlji, da košček tega telesa le polovico toliko tehta, kakor enake velikosti košček rudnine, iz katere je utež narejena.

Težkota, katero ima kako telo v primeri z drugim ravno tako velikim telesom drugačne tvarine, imenuje se njegova mu vlastna težkota, gostota ali primerna težkota telesa.

Ako hočemo primerno težkoto mnogih teles razsoditi, toraj moramo njih težkoto s težkoto ravno take telesne tvarine enake velikosti primerjati. V ta namen nam služi prostornost enega kub. dcm. in za poglavitno težkoto teža enega kub. dcm. vode. Ta mera nareja edinice težkote, ktere se zaznamovajo s številom 1 — Ako je kub. dcm. kakšne druge tvari, n. pr. stekla, še enkrat tako težak, toraj je težkota obeh teles kakor 1: 2; število primerno težkoti stekla je toraj 2. Ako pa tehta 1 kub. dcm. kake druge tvari, recimo probka ali plute le četerti del teže kub. dcm. vode, toraj je pa primerje težkote obeh teles 1: $\frac{1}{4}$; primerno število težkote probka znaša tedaj $\frac{1}{4}$.

Število primerne težkote kakega telesa znači, kolikokrat je telo tako težko, kakor enako velika množina vode. Število pa, ki izgovarja, kolikokrat je kub. dcm. kacega telesa teži ali laže od kub. dcm. vode, imenuje se gostota ali primerna težkota teles.

Tukaj dodajamo števila, ktera zaznamujejo primerno težkoto navedenih teles:

Pluta	0·240	Baker	8·878
Topolovina	0·383	Železo	7·788
Lipovina	0·439	Srebro	10·474
Jelovina	0·555	Svinec	11·352
Dobovina	1·170	Živo srebro	13·598
Steklo	2·660	Zlato	19·325
Peščenjak	2·350	Platina	22·100
Bazalt	2·600	Eter	0·713
Marmor	2·717	Olje oljkino	0·900
Granit	2·800	Led	0·916

Vzrok, da imajo razna telesa pri enaki prostornosti razno težkoto, izvira od tod, da imajo ena telesa v ravno takem prostoru več ali manj tvarnih delkov, kakor druga. Koliko več takih tvarnih delkov kako telo pri enakej velikosti v primeri z drugim telesu ima, toliko večja je toraj njegova gostota ali primerna težkota. Kolikor več tvarnih delkov je v ravno istem in enakem prostoru, toliko gosteje je telo. Zato moremo reči: Kolikor gosteje je telo, toliko večja je njegova primerna težkota, in ravno tako tudi nasproti: kolikor večja je primerna težkota kakega telesa, toliko teži je ono. *Razložite pomen besedi: gost, debel!* (»Gosto« kaže kakovost kakega telesa, katera je odvisna od večjega ali manjšega števila tvarininih delkov in ako so oni delki bolj ali manj blizu eden poleg drugega; debelost pa pomenja prostorno razteznost kakega telesa.)

S pomočjo primernih težkotnih števil preračunati se da nasebna težkota teles. Edino je pri tem le to, da je treba vedeti, koliko tehta 1 kub. cm. ali 1 kub. m. vode. Kubični meter vode tehta 2000 funtov ali 20 centov (colnih) stare vage, nove 1 tona, 1 kub. dcm. (liter) tehta 2 cl. funta stare peze, nove pa 1 klgr. in 1 kub. cm. tehta pa 1000 del od tega.

Pri računjanji ravna se takole: Najprej se preračuna telesnina, ker si je to misliti za vodo, tako zvemo težo za v misel vzeto vodno telo; najdeni rezultat množimo s številom primerne težkote.

Vprašanja. 1. Kaj imenujemo težkoto teles? — 2. Kdaj rečemo, da je telo lahko? — 3. Kdaj, da je težko? — 4. Kaj si je misliti pod pritiskovanjem teles? — 5. Po čem se ravna velikost tiska teles na podlago? — 6. Kaj pa je razumeti pod težkoto teles? — 7. Od česa je odvisna velikost težkote pri velikosti v telesih? — 8. Kaj znači beseda „tehtati“? — 9. Kaj pomeni beseda „utež“? — 10. Kaj primerjamo, kadar telesa tehtamo? — 11. Na koga je treba sploh paziti pri primerjevanju teles? — 12. Ktere verste težkote razločujemo? — 13. Kaj je nasebna težkota teles? — 14. Kaj je primerna težkota teles? — 15. Kako velikost nareja edinica teže za določitev šte. primerne težkote? — 16. Kakošna

zveza je med primerno težkoto in gostoto teles? — 17. Kako se razločite besedi „gosto“ od „debelega?“ — 18. Zakaj se lahko porabi število primerne težkote? — 19. Kako je ravnati, ako hočemo težkoto takega telesa preračunati s pomočjo njegove primerne težkote? — (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Iz Vrabč na Vipavskem 9. maja 1878. Gospod vrednik! Kakor Vam je znano, imam dobro voljo, da spišem včasih kaj malega za priljubljenega mi »Tovariša«. Ne pričakujte pa kaj posebno novega iz našega samotnega kraja. Saj veste, kdor pride le malokdaj v dotiko s svetom, ta vé le malo novega povedati. Na šolskem polji se dogodi le redkokrat kaj novega, druge novice nam pa prinašajo raznoteri slovenski listi. Torej nič novega od tukaj. Vendar, kdor ima veselje do pisarije, ta vže kaj najde, da sporoča časnikom. Taka je z mano. Danes Vam hočem pisati o reči, o kateri se Vam še sanjalo ne bilo, tem manj, da dobite kaki dopis o tem. Vem, de Vam je znano, da se nahajo ljudje, katerim je tovaršija in družba čez vse. In glejte, vsega tega jaz tukaj pogrešam. Ne mislite pa, da se dolgočasim, ako na samem prebivam. Nič menj, kot to! Vsaka reč na svetu ima svojo solčno in senčno stran. Tudi samotna s časom postane človeku priljubljena. Ima pa ona še to dobro, da človek lažje bolj temeljito premišluje o tej in uni reči, ker ga ne moti svetni hrum. Zato pravijo: »V samoti se rodijo misli«. Vsekako pa bi me znali vprašati, zakaj Vam pišem danes o tem predmetu; kaj mi je dalo k temu povod? — Nekateri mislijo, da v samoti človek ne more veselo in zadovoljno živeti. A to ni tako. Človeku se je treba privaditi samote, potem mu je ljuba. Navada je druga natura. Se vé, kdor rad leta od veselice do veselice, kakor metulj od rožice do rožice, temu je res težko, ako mora osamljen živeti. Sicer pa ravno učiteljski stan ne dopušča, da bi se človek mogel od več kratkočasiti. Učitelju manjka prvič časa, drugič pa novcev za veselice. Znal pa bi me kdo vprašati: »Za Bogá, kaj pa delaš v samoti, in kako poženeš proste ure; s kom se baviš ves božji dan? Ti mora pač presneto dolgočasno biti? — Na to odgovarjam:

»V petji postanejo
Mične samote«,

kakor je pel nekdan verli Poženčan. Pač res, petje prežene človeku vse muhe, ki ga dolgočasiyo. Lotil sem se torej in poskušam, kako se jezdari na Pegazu. Da si me časi malo oberca, nič ne dé; zopet ga na novo osedlam. Zložil sem vže nekaj pesnic, in o priložnosti Vam jih še pošljem, da jih objavite po »Tovarišu«, ako to za dobro sprevidite. Danes pa Vam priložim eno za pokušinjo, ki Vam naj naznanja:

Kje je moj dom?

1.

Na samoti,
V tihoti
Zdaj odločen mi je dom;
Če Bog hoče,
Je mogoče,
Da zapustil ga ne bom.

2.

Tukaj gori
Na Tabori
Se odpira lep razgled;
Morje krasno,
Nebó jasno
Tù inamo na pogled.

3.

Sapa zdrava,
In narava
Okrepčava nam teló;
Duha blaži,
In tolaži
Milo-jasno pa nebó.

4.

Tú le knjiga
Mi je briga,
Tovaršico njó imam;
Ona prava
Je zabava,
Zarad tega jo čislam!

5.

Tú prepevam,
Razodevam
Serčne čute v pesnicah.
Razvedrilo
Mi je mlo,
Šétam ko po traticah.

6.

Na samoti,
V tihoti,
Prav lahko Boga častím;
Če On hoče,
Je mogoče,
Da tù dneve preživim.

No, kaj ni prijetno in kratkočasno, ako se človek o prostih urah bavi s takimi in enakimi mislimi? — Kaj ne donaša to učitelju več koristi in zabave, kakor če trati nepotrebno čas in denar? —

Če človek na samem živi, ima pa še tudi to dobro, da lažje shaja v današnjih hudih časih, in manj potrosi na hrani in obleki. Zadnjič (in to je najimenitnejše) človek na samem bolj lahko premišljuje resno in temeljito o tej in uni reči, kajti tu ga nihče ne moti. Ako pa živi človek bolj med svetom, moti ga zdaj to zdaj uno. Da bi se pa kdaj vsedel in kaj koristnega spisal, to mu pa še na misel ne pride. Kdor pa nikoli nič ne piše, ta menda tudi malo bere. To vem iz lastne skušnje. Ko neham brati, neham tudi pisati. Ali se tudi drugim tako godi, ne vem, a pri meni je navadno tako, čim bolj na samem živim, tem več veselja imam za branje in pisarenje. Družbe pa so mi še vedno več škodovale nega hasnile. Je vže tako! Iz vsega tega lahko sprevidite, da človek ni nesrečen, ako živi bolj za se in osamljen. Spominjam se tukaj necega zelo spoštovanega gospoda, o katerem mi je znano, da si je poiskal tihega kotička edino iz tega vzroka, da na tihem in nemoten od sveta tem lažje živi svojim študijam. In na vse zadnje ima človek, ako biva na samem, časa dovolj, da sam sebe vedno bolj in bolj spoznava. To spoznanje pa je, kakor sploh znano, naj bolj imenitno za človeka. Človek, ki biva med hrupom sveta, pa le rad druge presoja, na se pa pozabi. In tako končujem današnji dopis z najdejo, da sem dobro zagovarjal svojo reč, da-si tudi sem govoril »pro domo sua«. Z Bogom!

Ivan Zarnik.

— (Iz seje c. k. dež. šl. sl. sveta za Kranjsko dne 2. maja l. 1878.)

Predseduje c. k. deželni predsednik France vitez Kalina-Urbanov, navzočnih 8 sočlanov. G. predsednik vtvori sejo pozdravlja je skupščino, perovodja prebere razrešene vloge i. dr. Na dnevnem redu je bilo:

Dvema učiteljema na vadnici se je priznala prva petletnica. —

Odobrilo se je, da se ima za mesto izključiti gojenec iz m. učiteljišča, drugemu se ima odvzeti državna štipendija. —

Prošnja ljudskega učitelja za napravo učiteljskega izpita se je predložila sl. ministerstvu, ob enem se je prosilo, da naj se deželni šolski svet pooblašča, ka sme oprostiti zrelostnega izpita tiste učitelje, ki so bili po določbi §. 53 derž. šl. postave odstavljani kot provizorni učitelji a puščeni le za pomožne učitelje, ako se za učiteljski izpit oglase l. 1878. —

Voljen je bil posebni odsek, da sestavi osnutek učnega postopanje (Lehrganges), po katerem se imajo izpeljati učni čerteži na ljudskih in meščan-

skih šolah vsled razglasa ministra za prosveto in bogočastje dne 5. aprila l. 1878. st. 5316, kar se tiče namreč pospeševanja podučevanja v jeziku na ljudskih in meščanskih šolah; ta odsek ima tudi priprave delati za letošnje deželno učiteljsko skupščino.

V Jesenicah se ima napraviti 1razredna ljudska šola in v Žireh 3razredna ljudska šola z začetkom prihodnjega leta, učiteljski plači boste po 450 in 400 gl.

Na ljudski šoli v Kranji se ima napraviti posebni ločeni 4. deklški razred s pričetkom prihodnjega leta. —

Predlog gimnazij. ravnateljstva zastran službe hišnika v licealnem poslopji se je napotil s primernim nasvetom dež. odboru.

Prošnja učiteljstva na 4razredni ljudski šoli za povišanje plače se ni sprejela.

Zač. učitelj Anton Bartel iz Mehovega se je poterdil za stalnega.

Prizivi zastran šolskih zamud, prošnje za posojilno izplačevanje, nagrado in denarno pripomoč so bile razrešene.

— **(Iz štajerskega deželnega šolskega sveta.)** V seji 25. aprila se je na znanje vzelo poročilo o lanskej deželnej učiteljske konferenci v Gradci in sprejeli so se dotični predlogi te skupščine. — Na deklškejši šoli v Lipnici se je dovolila francoščina kakor neobvezni predmet. — Učitelju Franju Jurkovicu v Šmariji pri Jelšanah se je dovolila 1. petletna doklada. »S. N.«

— **(Šolsko.)** Štajerskemu učiteljskemu društvu v Gradci je ministerstvo naložilo, naj podaja vladi nasvete, kako bi se napravile odgojevalnice za razdivjano šolsko mladino, katere šole niso v stanu ukrotiti. Taki zavodi bi bili torej za dečke to, kar so za odrasle potepuhe posilne delavnice. Na Kranjskem se ima deželni odbor baviti s tem vprašanjem. — (Več kerščanstva, pa manj liberalizma po šolah, to bi bilo najboljšo rešenje tega vprašanja.) Vr.

— **(Študentovske štipendije.)** Grofa Antona Auersperga, ali Anastazija Grūna, tri štipendije po 360 gld. na leto so za Kranjce razpisane. Prezencijsko pravico ima jerobstvo zdaj še mladoletnega sina grofovega, Teodorja. Prosimi morejo študentje iz Kranjskega, sosebno rojeni nasledniki nekdanih položnikov grofovih. — Dalje so razpisane tudi tri enake štipendije za Štajerce, zlasti za rojene Gradčane. Čas za prositev do 20. maja pri namestništvu v Gradcu.

— **(Na mariborskej deklškejši meščanski šoli),** s katero je združen tečaj za izobraževanje učiteljic ročnih del, se prične 6. maja, vsled naredbe deželnega šolskega sveta, 4 tedenski poduk za one učiteljice te stroke, katere to službo uže opravljajo, a nemajo potrebnih izpitov.

— **Deželni odbor** je priterdil, da se ima napraviti v Jesenicah na Dolenskem 1 razredna šola s 450 gl. učit. plače. Da se Matija Bartel v učiteljski službi na ljudski šoli Podgradom (v Mehovem) stalno nastavi, in da se dvo-razredni ljudski šoli v Žireh in Cirknici razširiti v trirazredne šole z učiteljskimi plačami po 500, 450 gld.

— **(Janez Vresic)** nadučitelj na 3razredni šoli v Leskovcu dosihmal provizoren, postaja stalen; deželni odbor je v to priterdil v seji 4. maja t. l.

— **Poterjena je knjiga:** Poduk o ženskih ročnih delih za učiteljice, učiteljske pripravnice in gospodinje. To knjigo je spisala gospa Ana Stumpf, nadučiteljica v Terstu. Cena ji je 80 kr.

— **(„Cerkvenega glasbenika“)** slovensko glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani, izšla je ravno kar prva številka. Na dvanajstih straneh (redno bode imel le 8 strani), donša mnogo spisov, izmej katerih je omeniti sestavek: »kakih mislij je mnogoterno še katoliška duhovščina zastran cerkvene glasbe«,

ki bode dokazal, — da je »Ceciljino društvo« popolnem Wittovih nazorov, ki ima tudi mnogo nasprotnikov, — kakor jih bode imelo mlado društvo cecilijan-sko v Ljubljani. Prvi spis tega »Glasbenika« razpravlja bitstvo cerkvene glasbe; zasluge si bo to društvo gotovo pridobilo, ako se mu posreči, naše popolnem propalo cerkveno petje na noge spraviti. Listu pridejana je muzikalna priloga, ki obsega: 1. Offertorium in ascensione domini, vglasbil A. Foerster. 2. Prva pesen sv. rožnega venca (napev iz l. 1678), harmonizoval A. Foerster. 3. Druga pesen sv. rožnega venca (napev iz l. 1678), harmonizoval A. Foerster. Vglas-bene so te pesni v pravem cerkvenem duhu, katerega se je doslej zastonj v cerkvah iskalo. List bode, kakor se kaže, uredovan po značaji nemških »Flieg. Bl. für Kirchenmusik« od dr. Fr. Witta, ter bode izhajal po jedenkrat na mesec. Urednika sta mu g. Gnjezda in g. Foerster. »S. N.«

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na c. k. mož. in žensk. učiteljišču v Ljubljani z nemskim učnim jezikom služba glavnega učitelja za nemški jezik in namestovaje za peda-gogiko; plača 1000 gl., aktivne priklade 250, in postavne petletne doklade. Prošnje pri c. k. dež. šl. svetu do 15. junija t. l. — V šolskem okraji Kranj-skem: Na 1razredni šoli v Voklem (Hülben) učit. služba l. p. 450 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do konča maja krajnem u šl. svetu.

Listnica vredništva: G. Albinus na Krasu. — V marsičem imate prav, Vaša sodba je ostra ali resnična. — V poglavitni reči sva si navskriž.

 Vrednik Uč. T. vljudno naznanja, da stanuje sedaj v gosposkih ulicah h. št. 3. v l. nadstropju na dvorišču.

 Važno za šole!

Zemeljske krogle, telurije in planetarije,

potrjene od visokega ministerstva,
priporočuje:

J. Felkl in sin,

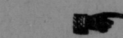
fabrika učnih sredstev in trgovina s papirjem
v PRAGI,

Celetne ulice št. 30.

V isti zalogi so tudi izišle v daljnih krogih kakor za naj boljše priznane:

Risanke

po Grandauer-jevih risanskih predlogah
za ljudske in meščanske šole.

 Ceniki teh učnih pomočkov in vzorki risank se na izraženo željo zastonj pošiljajo.